

MEMO / 2014. március 5.

Anők elleni erőszak:

az Unió egészére kiterjedő felmérés

1. Miért készült el a nők elleni erőszakot vizsgáló felmérés?

A nők elleni erőszak jelentős hatásai ellenére a politikai döntéshozók és az intézkedések végrehajtói számos uniós tagállamban még mindig küzdenek azzal, hogy nincs elegendő adat, így nem látják tisztán a probléma mértékét és jellegét. Mivel a nők többsége nem jelenti be az ellenük elkövetett erőszakos cselekményeket, a nők elleni erőszak kezelésére irányuló szakpolitikai és gyakorlati válaszok nem mindig átfogó adatokon alapulnak.

Az elmúlt években több oldalról, ismételten felmerült az igény a nők elleni erőszakra szóló átfogó adatok iránt, ilyen adatgyűjtésre hívott fel például az EU Tanácsának több elnöksége, az olyan ellenőrző testületek, mint a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés felszámolásával foglalkozó ENSZ-bizottság és az Európa Tanács.

Az FRA-nak az Unió egészére kiterjedő felmérése az Európai Parlament felkérése nyomán készült, hogy adatokat gyűjtsön a nők elleni erőszakra, de ezt a felhívást az EU Tanácsa is megismételte a nők elleni erőszaknak az Európai Unióban való felszámolásáról szóló következtetéseiben.

2. Hogyan készült a felmérés?

Az FRA nők elleni erőszakra szóló felmérése 42 000 nővel készített személyes interjú alapján, és ezáltal világszinten az eddigi legátfogóbb felmérés a nők erőszakkal kapcsolatos tapasztalatairól.

- A felméréshez az EU területén élő, 18–74 év közötti, a tartózkodási hely szerinti ország legalább egy hivatalos nyelvét beszélő nőkkel készítették interjút. Az interjúkat egy nőnemű kérdezőbiztos készítette, az interjúalanyok otthonában, minden tagállamban ugyanannak a szabványos felmérési kérdéssornak a segítségével. Az interjúkra 2012. március és szeptember között került sor.
- Minden válaszadót véletlenszerűen választottak ki, és a felmérési eredmények uniós és országos szinten egyaránt reprezentatívak.

3. Miben különbözik az FRA felmérése a nők elleni erőszakot vizsgáló más felmérésektől?

A nők elleni erőszakra készített FRA-felmérés előtt erről a kérdéskörrel uniós szinten nem álltak rendelkezésre összehasonlítható adatok. Az 1990-es évek közepe óta sok európai országban végeztek felmérést a nők elleni erőszak témakörében, de ezeknek a felméréseknek az eredményei nem összehasonlíthatók. Például:

- Az egyik felmérésben a családon belüli erőszakra, a másikban a párkapcsolati erőszakra vagy általánosságban a nők elleni erőszakra volt a hangsúly, és egyes kifejezéseket mint például a „családon belüli erőszak” sem egyformán határozzák meg a különböző országokban.
- Különbözőek voltak a mintavételi és interjúkészítési módszerek (pl. telefonos interjú vagy személyes interjú, illetve önállóan kitöltött kérdőív).
- A felmérések különböző időpontokban zajlottak, ami megnehezíti annak megítélését, hogy tényleges különbség van-e az egyes országok között, vagy ez csak az időbeli fejleményeknek köszönhető.
- A feltett kérdések felmérésenként különbözőek voltak, így a megállapításokat nehezen lehetett közvetlenül összehasonlítani.

4. Milyen kérdések szerepeltek a felmérésben?

A felmérés keretében a nőket a 15 éves koruk óta, illetve a felmérést megelőző 12 hónapban átért, fizikai, szexuális és pszichológiai erőszakkal, köztük a családon belüli erőszakkal kapcsolatos tapasztalataikról kérdezték. A kérdések kitértek a követés, a szexuális zaklatás, valamint a nők bántalmazással kapcsolatos tapasztalataiban az új technológiák által betöltött szerep témakörére is. A felmérés keretében a válaszadókat a gyermekkorban elszenvedett erőszakról is megkérdezték.

5. Mennyire gyakori a nőkkel szembeni fizikai és szexuális erőszak?

- A nők 33%-a tapasztalt fizikai és/vagy szexuális erőszakot 15 éves kora óta, és 5%-a élt át nemi erőszakot 15 éves kora után.
- A (jelenlegi vagy korábbi) partnerrel rendelkező nők közül 22% szenvedett el fizikai és/vagy szexuális erőszakot partnere részéről 15 éves kora után.
- 20% volt azoknak az aránya, akik 15 éves koruk után a partnerüktől eltérő személytől szenvedtek el fizikai erőszakot.
- A legsúlyosabb erőszakos incidens után a párkapcsolati erőszak áldozatainak csak 33%-a, a nem párkapcsolati erőszak áldozatainak 26%-a lépett kapcsolatba a rendőrséggel vagy más (például áldozatsegítő) szervezettel.

6. Milyen következményekkel jár a nőkkel szembeni fizikai és szexuális erőszak?

- A felmérés azt mutatja, hogy a fizikai és szexuális erőszak hosszan tartó, mélyre ható érzelmi és pszichológiai következményekkel járhat.
- A szexuális erőszak áldozatainak 21%-a szenvedett pánikrohamoktól az esemény után.
- 35%-uknál alakult ki depresszió a szexuális erőszak következtében.
- 43%-nak az erőszak miatt nehézségei támadtak a későbbi párkapcsolataiban.

7. Mekkora problémát jelent a követés?

- Az EU 28 tagállamában élő nők 18%-a tapasztalt követést 15 éves kora óta.
- A nők 5%-ánál az interjú megelőző 12 hónapban is előfordult a követés. Ez azt jelenti, hogy a 12 hónapos időtartam alatt az EU 28 tagállamában 9 millió nőnek volt olyan tapasztalata, hogy követik.
- A követésnek áldozatul esett nők közül minden ötödik (21%) két évnél hosszabb ideig tartó követést tapasztalt.
- A követés áldozatainak 23%-a jelezte a felmérésben, hogy a követés legsúlyosabb esete nyomán meg kellett változtatniuk az e-mail címüket vagy a telefonszámukat.

8. Hány nő szenvedett el szexuális zaklatást?

- 15 éves kora után a nők 55%-a tapasztalta a szexuális zaklatás valamilyen formáját, például kényszerű érintést, ölelést vagy csókot.
- A szexuális zaklatásnak áldozatul esett nők 32%-a mondta azt, hogy az elkövető a főnöke, munkatársa vagy ügyfele volt.
- A magasan képzett szakmákban vagy felsővezetői állásokban dolgozó nők 75%-a tapasztalt már szexuális zaklatást az élete folyamán.

9. Hány nő szenvedett el internetes zaklatást?

- A nők 11%-a mondta azt, hogy helytelen közeledést tapasztalt a közösségi oldalakon, vagy szexuális tartalmú e-maileket vagy SMS-üzeneteket kapott.
- A fiatal (18–29 éves) nők 20%-a tapasztalt internetes zaklatást.

10. Milyen erőszakos tapasztalatok érik a nőket gyermekkorban?

- A nők 12%-a jelezte, hogy felnőttek részéről már 15 éves kora előtt elszenvedett valamilyen típusú szexuális visszaélést; ez 21 millió nőt jelent az Európai Unióban.
- A gyermekkori szexuális erőszakot átélt nők 97%-a mondta azt, hogy az elkövető férfi volt.

11. Bejelentik a nők az őket érő erőszakos incidenseket vagy zaklatást?

- A partnertől elszenvedett erőszak legsúlyosabb esetét az áldozatok 67%-a nem jelentette be a rendőrségnek vagy más szervezetnek.
- A követés áldozatainak 74%-a jelezte, hogy a legsúlyosabb esetről a rendőrség nem szerzett tudomást.

12. Mivel magyarázhatók az országos eredmények különbségei?

Az, hogy a nők hazájukban mennyire érzékelik gyakorinak a nők elleni erőszakot, szorosan összefügg a családon belüli vagy párkapcsolaton kívüli erőszakról szerzett saját tapasztalataikkal, azzal, hogy ismernek-e erőszaknak áldozatul esett nőket és hallottak-e a nők elleni erőszakkal foglalkozó kampányokról. Az adatok értelmezésekor és a különböző körülmények között előforduló, nők elleni erőszakkal foglalkozó figyelemfelhívó módszerek kidolgozásakor tekintetbe kell venni mindezen tényezők kölcsönhatását.

Az FRA felmérése keretében az erőszak előfordulásában mért, országok közötti különbségeket több tényező fényében kell megvizsgálni. Hozzá kell tenni, hogy az Egészségügyi Világszervezet 10 országra kiterjedő felmérése ugyancsak nagy különbségeket talált a tekintetben, hogy az egyes országokban milyen gyakori a nők elleni családon belüli erőszak. Az FRA öt lehetséges magyarázatot talált a nők elleni erőszak előfordulásában megfigyelhető, országok közötti különbségekre, de ezeket tovább kell vizsgálni:

- 1)** Az, hogy kulturálisan mennyire elfogadott másokkal, köztük a felmérés kérdezőbiztosáival beszélni a nők elleni erőszakkal kapcsolatos tapasztalatokról.
- 2)** A nemek közötti egyenlőség magasabb szintje a nők elleni erőszakkal kapcsolatban is nagyobb nyilvánosságot hozhat, mivel a nagyobb fokú egyenlőséget biztosító társadalmakban nyíltabban lehet kezelni a nők elleni erőszakot és fellépni ellene.
- 3)** Azt, hogy a nők mennyire vannak kitéve az erőszak kockázati tényezőinek, tagállami szinten úgy lehet megvizsgálni, ha figyelembe vesszük az erőszaknak való kitettséget potenciálisan növelő tényezőket, például a foglalkoztatási mintákat (nem otthon végzett munka), valamint a szocializációs és életviteli mintákat (szórakozóhelyek látogatása, randizás).
- 4)** Az országok között az erőszakos bűncselekmények általános előfordulását tekintve is vannak különbségek, amit a nők elleni erőszakról szóló megállapításokkal együtt szintén meg kell vizsgálni. Egy ország városiasodásának magasabb foka például általában magasabb bűnözési arányokkal jár.
- 5)** Mivel vannak bizonyítékok – az FRA felmérésében is – arra, hogy az elkövető alkoholfogyasztási szokásai és a nők által átélt családon belüli erőszak között van összefüggés, a tagállamok eltérő alkoholfogyasztási mintái is hozzásegíthetnek a nők elleni erőszak egyes aspektusainak magyarázatához.

13. Az FRA felméréséből származó eredmények összhangban vannak a nők elleni erőszakról készült más kutatások megállapításaival?

Az FRA felméréséből kapott eredmények nagyjából összhangban vannak a nők elleni erőszakról készült országos felmérések eredményeivel. Németországban például egy 10 000 nő megkérdezésével végzett felmérés azt állapította meg, hogy az összes női interjúalany 37%-a tapasztalta (a partnere vagy nem a partnere részéről) a fizikai támadás vagy erőszakkal való fenyegetés legalább egy formáját 16 éves kora óta. Angliában és Walesben egy 5991 nő bevonásával készült felmérés azt mutatta, hogy 16 éves kora után a nők 18%-a tapasztalt valamilyen jellegű követést, miközben az FRA felmérése szerint az Egyesült Királyságban élő nők 15 éves koruk után 19%-ban estek áldozatul követésnek.

14. Mit lehet tenni a helyzet javítása érdekében?

- A nők bántalmazása a munkahelyen, otthon, nyilvános helyeken és az interneten egyaránt előfordulhat. Mivel a válaszadók többsége úgy gondolja, hogy országában gyakori a nők elleni erőszak, az uniós és nemzeti szerveknek felül kell vizsgálniuk a nők elleni erőszak valamennyi formájának kezelésére szolgáló intézkedéseket, az erőszak előfordulási helyétől függetlenül. Ezen a téren fontos előrelépés lesz a nők elleni és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló Isztambuli Egyezmény ratifikálása, valamint az uniós áldozatvédelmi irányelv teljes körű végrehajtása.
- A rendőrség, az egészségügyi dolgozók, a munkáltatók és a speciális áldozatsegítő szolgálatok számára képzést és megfelelő erőforrásokat kell biztosítani, valamint gondoskodni kell az áldozatok megkereséséhez szükséges hatáskörrel, hogy a nők (és lányok) elleni erőszak minden formáját felismerjék, jegyzőkönyvbe vegyék és fellépjenek ellene, a helyszíntől függetlenül.
- A nők elleni erőszak problémájának ismertségét erősíteni kell a nők (és a férfiak) körében, amihez részletes adatokra támaszkodó figyelemfelhívó tevékenység kell, hogy az üzenetek garantáltan a megfelelő közönséghez jussanak el. Ez hozzásegíthet ahhoz, hogy az erőszakos cselekményeket nagyobb arányban jelentsék be a hatóságok és az áldozatsegítő szolgálatok felé.
- A követésről szóló nemzeti jogszabályoknak átfogó módon kell szolgálniuk az áldozatok igényeit.
- Az internetes és közösségi média platformoknak proaktívan segíteniük kell az internetes követés/zaklatás áldozatait a visszaélés bejelentésében, és arra kell ösztönözni az ilyen platformokat, hogy korlátozzák a nemkívánatos magatartást.
- A tagállamoknak okulniuk kell az olyan, más országokban már elfogadott ígéretes módszerekből, amelyek hatékonyan kezelik és lépnek fel a nők elleni erőszakkal szemben.

15. Hogyan fogja az FRA nyomon követni a felmérés eredményeit?

Az FRA szorgalmazni fogja a felmérés eredményeinek felhasználását a politikai változás szolgálatában. Ezt más intézményekkel közösen fogja elérni; közéjük tartozik például az Európai Bizottság, az Európai Parlament, az Európa Tanács és a Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézete (EIGE). Az FRA ezenkívül a tagállamokkal és a civil társadalmi szervezetekkel is szoros együttműködést fog folytatni.

Az FRA nemi kérdésekkel foglalkozó munkája és kapcsolódó kiadványai itt található: <http://fra.europa.eu/en/theme/gender> és a [nők elleni erőszakról szóló sajtócsomag](#).
További kérdéseivel, kérjük, forduljon az FRA médiacsapathoz:
E-mail: media@fra.europa.eu / Tel.: +43 1 58030-642